

Izguba Roža, pogajanja in nastop Milesove komisije

(januar – februar 1919)



5. 12. 1918 je Koroški deželni zbor ukazal oborožen odpor enotam SHS (z izjemo antantnih – srbskih rednih enot). Ze 15. 12. 1919 so v Grabštajnu zajeli enoto nekdanjih srbskih vojnih tujetnikov, ob božiču pa osvojili Št. Pavel. K odporu so jih jhskali Italijani, Srbi pa Slovencem niso poslali pomoči.

Ljubljana je sredi decembra Franja Malgaja poslala v zaledje, Rudolfa Maistra pa omejila na Stajersko. 8. 1. 1919 je padlo Borovlje. Major Lavrič je bil ranjen in ujet, večina Roža izgubljenega. Vhod predora pri Področji so Jugoslovani zagrizeno branili do premirja 14. 1. 1919.

Po propadu mirovnih pogajanj v Gradcu sta obe strani sprejeli ponudbo ameriških častnikov, da določijo začasno razmejitev. »Milesova komisija« je v devetih dneh izvedla na terenu anketo. Pretežno je obiskovala večje kraje pod nemško zasedbo, kjer Slovenci svoje pripadnosti niso upali izpovedati. Komisija je za razmejitev predlagala Karavanke. S tem ni uspela, obveljala je črta premirja. Vendar pa je ta »študija« postala ameriško stališče na Pariški mirovni konferenci. Predsednik Wilson je vztrajal pri plebiscitu – da mora ljudstvo izbrati samo!

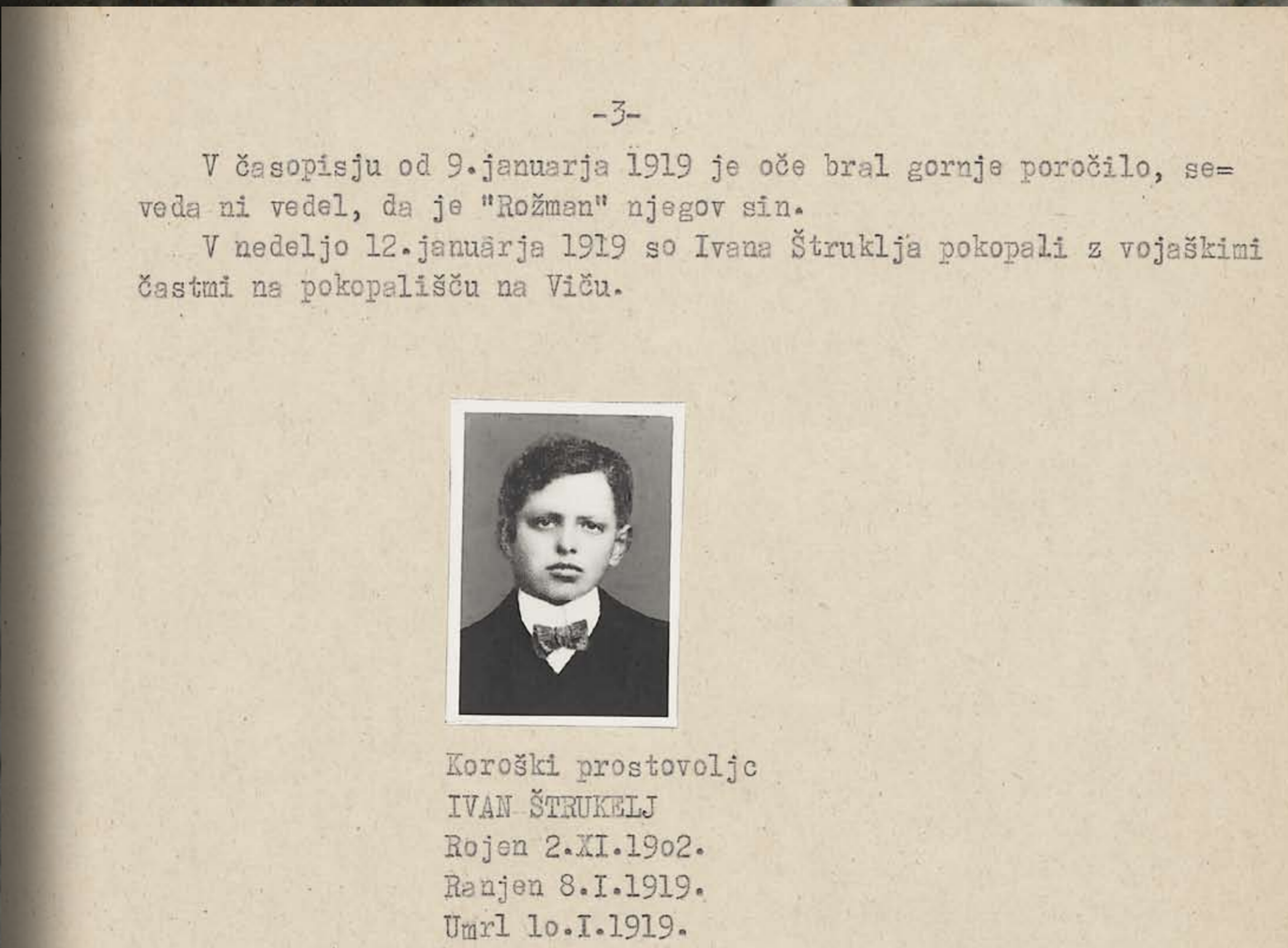
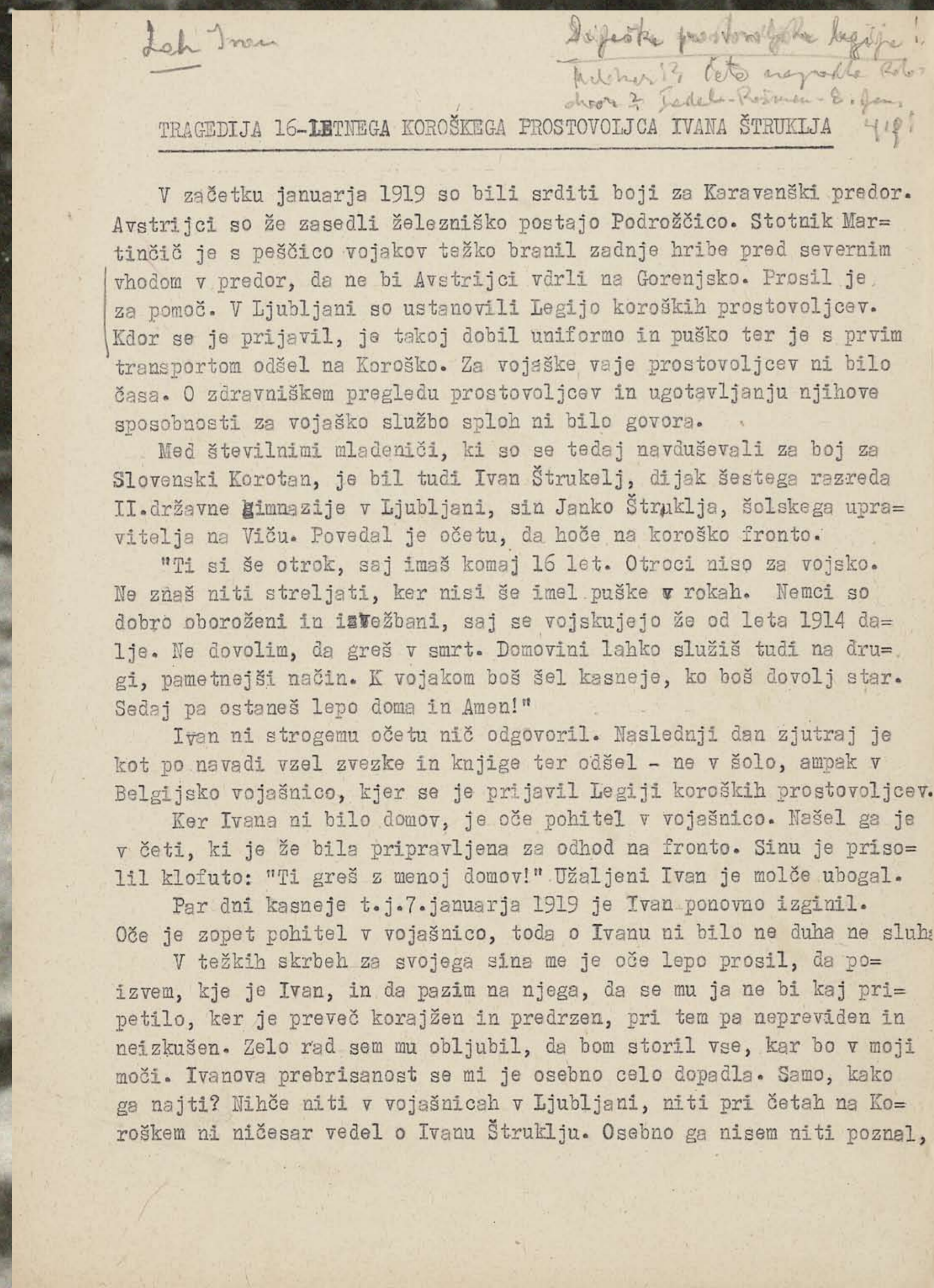
Los of Rož, Armistice Negotiations and the Appearance of the Miles Commission (January - February 1919)

On December 5, 1918, the Carinthian Provincial Assembly ordered armed resistance to the units of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (with the exception of the Entente – Serbian regular units). Already on December 15, 1919, Germans captured a unit of former Serbian prisoners of war in Grabštajn and at Christmas they conquered Šentpavel. They were incited to resistance by the Italians, but the Serbs did not send help to the Slovenes.

In mid-December, Ljubljana sent Franjo Malgaj to the hinterland and limited the operations of Rudolf Maister to Styria.

Borovlje fell on January 8, 1919. Major Lavrič was wounded and captured, with most of Rož being lost. Yugoslavs fiercely continued to defend the entrance to the tunnel at Področja until the armistice on January 14, 1919.

Following the collapse of the peace negotiations in Graz, both sides accepted an offer made by the U.S. officers to set a temporary demarcation. In nine days the »Miles Commission« conducted a field survey during which they mostly visited larger places under German occupation, where Slovenes did not dare to profess their affiliation to the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. The Commission proposed Karavanke mountain range as the demarcation line. Since their proposal failed, the armistice line prevailed. However, this "study" became the American standpoint at the Paris Peace Conference; President Wilson insisted on a plebiscite - that the people must choose for themselves!



Nekaj dni po pogrebu je oče pregledoval Ivanove koleke zvezke. Hotel je odkriti psihološke momente, ki so Ivana prislilili, da je odšel na koroško fronto. Peki ga je vest. Pred pol letom usareš, ko sta kosila na senočki "Ograda" v njegovem rojstnem kraju Štrukljevi vasi, ki je rekel sinu, da se bo po razpadu avstrijske monarhije, ki je že bliž, moral vsak zaveden in za orožje sposoben Slovenec boriti proti Nemcem za pravilne etnične meje na Koroškem in Stajerskem. Morda je Ivan ravno zaradi tega odšel na Koroško v smrt? V Ivanovi latinski prepisnici je oče našel s svitčnikom napisano poslovitno pismo, v katerem ga sin lepo prosil za odpustanje, ker je skrivaj in proti njegovi volji odšel v Legijo koroških prostovoljcev. Kot vzrok navaja dostovno: "... Do tega koraka me je privela sreča, katero smo imeli nekdanj v vojni; sklenili smo namreč s častno besedo, da se bomo podali na bojišče, če bi prišlo do vojne z Nemci ... Po menju me ne potrjujejte, ker takaj ne poznajo pod izmišljenja imenec ..."

Poročilo koroškega borca Ivana Laha o tragediji 16-letnega dijaka Ivana Štruklja, padlega pri Področji.
(Fond Ude Lojze, SI AS 1193, TE 22, Arhiv Republike Slovenije)

Narodna zavednost in idealizem sta dijaka Ivana Štruklja vodila v strleške jarko pri Področji, kjer se je prezdaj končalo njegovo življenje.

Janko Gačnik – Spomini koroškega dobrovoljca, str. 3 in 4.
(Fond Ude Lojze, SI AS 1193, TE 22, Arhiv Republike Slovenije)

Gačnikovi opisi bojev pri Področji kažejo na splošno pomanjkanje patriotizma – omenja malostevilne požrtvovalne prostovoljce in med njimi tudi otroke, ki so se borili za Koroško, medtem ko je markateri nekdanji vojak popival v varnem zaledju.

